

VERPLICHTE BESTRIJDINGSPROGRAMMA'S LOPEN IN NEDERLAND VIJF JAAR

Wat zijn de belangrijkste voorinsleep van IBR

In Nederland lopen de verplichte IBR- en BVD-bestrijdingsprogramma's voor melkveebedrijven inmiddels ruim vijf jaar. Er is een gunstige ontwikkeling in het percentage IBR- en BVD-vrije melkveebedrijven, maar toch komt het nog geregeld voor dat bedrijven die al een langere tijd een vrijstatus hadden deze verliezen. Zoals afgelopen januari, toen er in een klein gebied in Noord-Nederland acht IBR-vrije melkveebedrijven waren die binnen korte tijd te maken kregen met een IBR-besmetting.

Beste risicofactoren en BVD?

Rundveedierenarts Frederik Waldeck en epidemiologisch onderzoeker Irene Bisschop van Royal GD onderzochten in opdracht van ZuivelNL de risicofactoren voor insleep van IBR en BVD op het melkveebedrijf. Tot welke inzichten leidde dit onderzoek?

Vertel eens Irene, waarom deden jullie dit onderzoek?

“Veel gepubliceerde risicofactoren zijn gebaseerd op situaties waar geen bestrijdingsprogramma aanwezig is, of waar het bestrijdingsprogramma zich in de beginfase bevindt en nog relatief veel bedrijven besmet zijn. We wilden nu een nauwkeurige inschatting maken van de huidige risicofactoren in Nederland. We hielden daarom tussen oktober 2018 en december 2021 een enquête onder 149 bedrijven die de BVD-vrijstatus verloren (BVD-casebedrijven) en 148 vergelijkbare bedrijven die in dezelfde periode de BVD-vrijstatus behielden (BVD-controlebedrijven). Ook enquêteerden we 92 (andere) melkveebedrijven die de IBR-vrijstatus verloren (IBR-casebedrijven) en 84 bedrijven die de IBR-vrijstatus behielden (IBR-controlebedrijven).”

Frederik, jij was één van de rundveedierenartsen die bedrijven bezochten. Welke vragen stelde je aan de veehouders?

“De vragen van de enquête waren onderverdeeld in zestien verschillende categorieën, waaronder algemene bedrijfsgegevens, aanvoer van rundvee, buurtbedrijven, arbeid, nevenactiviteiten, diercontacten anders dan door aanvoer, weidegang, contacten tussen bedrijven via mensen en materialen, management diergezondheid, vaccinaties en contacten met kleine herkauwers. Naast de enquête hebben we ook aanvoergegevens opgevraagd uit VeeOnline, zodat we de statussen van herkomstbedrijven van aangevoerde runderen vast konden stellen.”

Irene, jij heb alle data geanalyseerd. Wat zagen jullie?

“Uit deze case-controle-studie bleek dat de bedrijven die de IBR- of BVD-status verloren significant vaker aanvoerden van voor die ziekten niet-vrij gecertificeerde bedrijven. Ook was er een significante associatie met het verliezen van de vrijstatus en het uitbreken van rundvee van andere bedrijven dat in contact kwam met het eigen vee. In die situaties ging het om directe diercontacten.” ►

Waren er voor IBR en BVD dezelfde risicofactoren?

“Voor IBR gold dat de risicofactoren die waren geassocieerd met het verlies van de IBR-vrijstatus allemaal gerelateerd waren aan directe diercontacten. Aanvoer van rundvee van niet-vrije bedrijven verhoogde het risico om IBR op een bedrijf binnen te slepen, maar ook aanvoer van IBR-vrije bedrijven in combinatie met het uitbesteden van de jongveeopfok bleek een extra risico te zijn. De recente IBR-uitbraak in Noord-Nederland laat echter zien dat we indirecte contacten ook niet kunnen uitsluiten. Voor BVD leken naast de directe contacten de indirecte contacten wél ook een rol te spelen. Denk aan de vaste medewerker op het bedrijf en veehouders met een nevenfunctie die daarbij in contact komen met ander rundvee. Tenslotte was een afstand van minder dan 500 meter tot een niet-melkleverend bedrijf een risico. Dit kan verklaard worden door meer indirecte contacten, maar ook door direct over-de-draad contact van rundvee.”

Waren er nog andere factoren die een rol speelden bij het verliezen van de vrijstatus?

“Ja, voor BVD waren nóg een aantal factoren significant anders op casebedrijven dan op controlebedrijven, namelijk de mogelijkheid van mestcontact tussen kalveren en koeien en het hebben van een groeps-afkalfruimte. Dit zijn zaken die iets zeggen over de binnen-bedrijfsverspreiding of de hygiëne op het bedrijf.”

Kun je op basis van dit onderzoek zeggen dat de risico's op insleep hoog zijn?

“Nee, de extra kans op insleep per risicofactor is vrij laag en vergelijkbaar van grootte. Maar er zijn dus wel méérdere risicofactoren waardoor je IBR of BVD kunt binnenslepen. Op het ene bedrijf kan dat aanvoer van rundvee zijn en op het andere bedrijf een medewerker of de veehouder zelf die het virus meeneemt van een ander bedrijf.”

Frederik, welke aanbevelingen kunnen jullie op basis van het onderzoek doen?

“Uit de enquêtes bleek dat veehouders zich niet altijd bewust zijn van de risico's van aanvoer van (met name drachtig) rundvee van niet-BVD-vrij gecertificeerde bedrijven. Ook bleken ze lang niet altijd de werkelijke IBR- of BVD-status van het herkomstbedrijf bij aanvoer te kennen, terwijl deze informatie vaak wel toegankelijk is in het openbaar register. Van 74 veehouders die dachten van een BVD-vrij gecertificeerd bedrijf aan te voe-

ren had meer dan de helft het mis: zij voerden dus van een niet-BVD-vrij gecertificeerd bedrijf aan. Voor IBR voerde ruim 20 procent van de veehouders aan van een niet-vrij gecertificeerd bedrijf, terwijl ze dachten van een vrij gecertificeerd bedrijf aan te voeren.

Openheid naar omliggende bedrijven over status(verlies) zou de externe bioveiligheid ook kunnen verbeteren

Je kunt als veehouder (en als veehandelaar) de aanvoerrisico's echt verminderen door het openbaar register op VeeOnline te raadplegen voordat je besluit runderen aan te voeren. De meerderheid van de melkvee- en jongveeopfok-bedrijven is IBR- en BVD-vrij gecertificeerd, dus er zou voldoende mogelijkheid moeten zijn om alleen van die bedrijven aan te voeren.

Een andere aanbeveling is om nog meer aandacht te geven aan externe bioveiligheid voor (professionele) bezoekers. Je kunt door contacten met dieren van andere bedrijven zelf virus inslepen en bezoekers aan je bedrijf kunnen virus meebrengen. Laat daarom geen mensen toe bij het rundvee die in contact geweest zijn met rundvee op andere bedrijven zonder hygiënemaatregelen (zoals schone bedrijfskleding en bedrijfseigen laarzen). Openheid naar omliggende bedrijven over status(verlies) zou de externe bioveiligheid ook kunnen verbeteren.”

Heb je nog een laatste tip?

“Jazeker: bekijk de GD Risicocheck eens. Daarin staan tips om de risico's op insleep door aanvoer te beperken, zodat je vervelende gevolgen voor je diergezondheidsstatus kunt voorkomen.” ■

SCAN DE CODE EN GA METEEN
NAAR DE RISICOCHECK

